

הנחיות להגשת בקשה לביצוע מחקר מבוסס מת"ל

מסמך זה מגדיר את העקרונות המנחים לשימוש במערכת מת"ל או בתוצריה לצרכי מחקר.

המסמך מפרט את הכלים הכלולים במסגרת מערכת מת"ל והתוצרים (נתונים) המופקים באמצעותה, את הגורמים הרשאים להגיש בקשות לשימוש בכלים ובנתונים, ואת ההליך להגשת הבקשות.

1. מת"ל: כלים ונתונים

בקשות לביצוע מחקר מבוסס מת"ל יכולות להתייחס לשימוש בכלים או לשימוש בתוצאות האבחון באמצעות מת"ל שנאספו במרכזי אבחון שונים.

כלי אבחון

מערכת מת"ל כוללת את הכלים הבאים:

- ✓ 20 מבחנים ממוחשבים
- ✓ שאלון אישי
- ✓ שאלון ממוחשב לאבחון הפרעת קשב וריכוז

נתונים (תוצאות אבחון)

להלן הנתונים הנאספים ו/או מופקים במסגרת תהליך האבחון באמצעות מת"ל:

1. שאלון אישי (שמולא על ידי המאובחן)
2. מסמכי רקע נלווים (תעודות, מסמכים רפואיים ואבחונים קודמים)
3. תוצאות מבחני מת"ל (ציונים מסכמים: ציוני תקן וציונים מאוניים)
4. נתונים ברמת פריטי מבחן
5. דוח אבחון סופי

2. מי רשאי להשתמש בכלים ובנתונים של מערכת מת"ל לצרכי מחקר?

השימוש בכלי האבחון של מת"ל ובנתונים מבוססי מת"ל יהיה פתוח בפני חוקרים העוסקים במסגרת התמחותם בחקר התפקודים הקוגניטיביים הנבדקים באמצעות מת"ל על מאפייניהם הסטטיסטיים שעובדים במסגרת מוסדות אקדמיים כגון, אוניברסיטאות, מכללות, מוסדות רפואיים בעלי מעמד אקדמי ומכוני מחקר. סטודנטים לתארים מתקדמים יוכלו להגיש בקשה לשימוש בכלים או בנתונים באמצעות המנחה.

עקרונות כלליים

- ✓ כדי לאפשר היערכות מתאימה למרכזי האבחון, השימוש במבחני מת"ל לצרכי מחקר ייפתח לחוקרים חיצוניים בתום תקופת הרצה של שנתיים מיום הקמת מרכז האבחון במוסד או הטמעת מת"ל במרכז אבחון נתון.
- ✓ השימוש במערכת מת"ל לצרכי מחקר יותנה באישור 'ועדת מחקר' שתורכב מנציג של ועדת ההגוי של ות"ת לתלמידים עם ליקויי למידה ושל צוות הפיתוח במרכז הארצי לבחינות ולהערכה.
- ✓ נתוני מת"ל יימסרו לחוקרים לצרכי מחקר באופן המבטיח חיסיון מלא של זהות המאובחנים.

סוג המחקר

- קיימים כמה מודלים של סוגי מחקר שניתן לאפינם על פי שני ממדים :
- (1) החומר המבוקש - כלי אבחון או נתונים ;
- (2) הגורם הפונה : מרכז אבחון נתון או חוקרים חיצוניים.
- לכל גורם פונה קיימים תנאים אחרים לאישור ביצוע המחקר ולקבלת כלי האבחון ו/או הנתונים לפי הפירוט להלן.

תוצאות ממספר מרכזי אבחון	תוצאות מרכז אבחון נתון	כלי מחקר	החומר המבוקש הגורם הפונה
דורש אישור	<u>לא</u> דורש אישור	<u>לא</u> דורש אישור	מרכז אבחון
דורש אישור	דורש אישור	דורש אישור	חוקרים חיצוניים

הגורם הפונה

א. מרכז אבחון נתון

כל מרכז אבחון יהיה רשאי לבצע מחקר על בסיס נתוני מת"ל שנאספו במסגרתו ללא צורך בקבלת רשות מ'ועדת המחקר' אך תוך הקפדה על שמירת סודיות ועקרונות האתיקה המקצועית. מרכז האבחון יוכל להשתמש הן בכלים והן בכלל הנתונים הנאספים במסגרת האבחון באמצעות מת"ל ובכלל זה הנתונים המפורטים בסעיפים 1-5 לעיל (פירוט הנתונים). חוקרים מתוך מרכזי האבחון יוכלו לפי בחירתם לשתף פעולה עם חוקרים מחוץ למרכז האבחון ובלבד שהמחקר כולו יבוצע במסגרת מרכז האבחון. כלומר לא יוצאו כלים או נתונים פרטניים מחוץ למרכז האבחון.

אחת לשנה יתבקשו כל מרכזי האבחון לדווח על המחקרים שבוצעו במסגרתו ולהעביר לרשות ה'ועדה לתלמידים עם ליקויי למידה' דוחות מחקר או פרסומים המתייחסים למחקרים אלה. חוקרים מתוך מרכז אבחון נתון שיבקשו לבצע מחקר מבוסס מת"ל על סמך תוצאות אבחון שנאספו ממספר מרכזי אבחון יהיו כפופים לנהלים שהוגדרו עבור 'חוקרים חיצוניים'.

ב. חוקרים חיצוניים

כלים

- ✓ חוקרים חיצוניים שירצו להשתמש בכלי האבחון של מת"ל או בנתונים מבוססי מת"ל יתבקשו להגיש בקשה מפורטת ל'וועדת המחקר' (לפי הנוהל המפורט בהמשך המסמך).
- ✓ השימוש במערכת מת"ל יתבצע אך ורק במסגרת מרכזי האבחון. קביעת לוח הזמנים לביצוע המחקר במרכז האבחון תיעשה בתיאום עם מנהל המרכז בכפוף ללוח הזמנים של המרכז.
- ✓ השימוש בכלי האבחון של מת"ל יהיה פתוח בשלב ראשון אך ורק לחוקרים מהמוסד בו ממוקם מרכז האבחון או לחוקרים ממוסדות אחרים המשתפים פעולה עם חוקר מתוך המוסד.
- ✓ העברת מבחני מת"ל לנבדקים תיעשה אך ורק על ידי בוחנים מטעם מרכז האבחון שהוסמכו לכך. בנוסף, החוקרים יוכלו לקבל להיעזר בצוות המקצועי של מרכז האבחון בפירוש הממצאים לפי הצורך. בשל העלויות הצפויות בהפעלת כוח אדם מתוך מרכז האבחון ושימוש במשאבי ידרשו החוקרים לשאת בעלויות הנגזרות משימוש זה. עלות השימוש במשאבי מרכז האבחון תהיה אחידה לכל המרכזים ותוגדר על פי שעות מאבחן ושעות שימוש במתקנים.

נתונים

- ✓ מתוך כלל הנתונים הנאספים במסגרת מת"ל יועמדו לרשות חוקרים חיצוניים (חוקרים שאינם חלק ממרכז אבחון כלשהו), אך ורק הנתונים המוצגים בסעיפים 3, 4 ו-5. נתונים אלה יועברו ללא מידע המאפשר את זיהוי הנבחן.
- ✓ כדי לשמור על חיסיון הנבדקים יתאפשר לחוקרים חיצוניים לקבל נתונים מבוססי מת"ל בתנאי שלא יידרש זיווג עם נתונים ממקורות אחרים. במידה שיהיה צורך בזיווג נתוני מת"ל עם נתונים חיצוניים הדבר יאושר רק בתנאי שמדובר במדגם גדול דיו שאינו מאפשר זיהוי של הנבדקים.
- ✓ בקשות לקבלת נתונים יופנו ל'וועדת המחקר'. הנתונים הנדרשים יופקו אך ורק על ידי המרכז הארצי לבחינת ולהערכה (מאלי"ו) ויתומחרו בהתאם. התשלום ייקבע לפי היקף העבודה שתידרש על ידי מאלי"ו להכנת הנתונים.

3. נוהל הגשת בקשה לביצוע מחקר מבוסס מת"ל

- חוקרים חיצוניים שירצו להשתמש בכלי האבחון של מת"ל או בנתונים מבוססי מת"ל יתבקשו להגיש בקשה מפורטת ל'וועדת המחקר'. הבקשה תהיה בהיקף של 3-10 עמודים ותכלול את המידע הבא: שמות החוקרים (שמות המנחים במקרה של עבודת מחקר לתואר שני או שלישי), ההשתייכות המוסדית, נושא המחקר, שאלות המחקר, סוג הכלים הנדרש או סוג הנתונים הנדרשים והיקפם מבחינת משתנים, נבדקים, ומאפיינים

אחרים. פירוט של שיטת המחקר ולוח זמנים משוער לביצוע. בהמשך יגובש טופס מתאים להגשת בקשות.

- עלות השימוש בכלים/נתונים - השימוש בכלי מת"ל ובנתוני מת"ל יהיה כרוך בתשלום. התשלום עבור השימוש בכלים ייקבע לפי היקף השירותים שיינתנו לחוקרים החיצוניים על ידי מרכזי האבחון ובכלל זה, שעות בוחנים שעות ייעוץ ותקורה. התשלום עבור הנתונים ייקבע לפי היקף העבודה שיידרש למאלי"ו להכנתם.
- חובות החוקרים – בתוך שנתיים יתבקשו החוקרים להגיש ליועדת המחקר דוח קצר המפרט את ההתקדמות המחקר. בתוך חמש שנים יתבקשו החוקרים להעביר לידי יועדת המחקר את תוצאות המחקר ובכלל זה דוחות טכניים ופרסומים בספרות המקצועית. המידע שיועבר יפורסם באתר ייעודי למת"ל ויעמוד לרשות קהיליית המאבחנים והחוקרים העוסקים בתחום.

בקשות ניתן להפנות לחברי ועדת המחקר של מת"ל:

פרופ' יוסי צלגוב, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון, באר שבע, 84105.

tzelgov@exchange.bgu.ac.il

או

ד"ר ענת בן-סימון, המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, ת.ד. 26015 ירושלים 91260.

anat@nite.org.il

מרץ, 2008